

ח' בתמוז תשפ"ב
7 ביולי 2022
תיק 3-78039

פסק דין

לבין

בין

הנתבעים

התובעת

בעל עסק

א. רקע

בתחילת 2013 התובעת והנתבעים החליטו לשכור נכס שהיה בו עסק, לשפץ אותו, ולהפעיל במקום ביחד עסק (להלן, העסק). בין התובעת לנתבעים היתה הכרות מוקדמת, שכן התובעת עבדה בעסק של הנתבעים במקום אחר. באופן כללי, סוכם ביניהם שהתובעת היא זאת שתטפל בניהול היום יומי, והנתבעים יהיו אחראים על הצד הפיננסי. הבעלים הרשמיים של העסק היה עסק בבעלות הנתבעים שהפעיל ומפעיל גם עסק במקום ב', שהפך לחברה בע"מ בשנת 2016 (להלן, החברה). בהסכם מתאריך 10.01.13 (להלן, ההסכם) סוכם שהתובעת תקבל שכר קבוע שישולם על ידי החברה. הנתבע היה אמור לקבל שכר הנמוך משכרה של התובעת. עוד סוכם כי שני הצדדים יתחלקו בשווה ברווחי העסק אחרי שהעסק תגיע ל"נקודת האיזון". ההסכם נוסח על ידי הנתבע, אולם, מי שהיום בעלה של התובעת (להלן, הבעל) שהוא עורך דין היה מעורב בעניין.

בפועל כל צד קיבל שכר נמוך ממה שסוכם בין הצדדים, והתובעת מעולם לא קיבלה תשלומים בגין רווחים. בשלב מסוים, התובעת ובעלה החלו להתלונן בפני הנתבע על כך שלא חולקו רווחים למרות הפעילות המשמעותית של העסק. הנתבע השיב שאין רווחים וכפי שנראה מהדוח"ות הכספיים ששלח לתובעת.

למרות ההערכה האישית שהצדדים רחשו זה לזה בעבר, התגלעה מחלוקת בין הצדדים, שבסופה כללה האשמות הדדיות.

לאור המחלוקת העמוקה בין הצדדים, בית דין המליץ על הפסקת השותפות בהקדם, ולאחר דין ודברים הנתבעים הסכימו להעביר את העסק לרשות התובעת, כשבת הדין יעריך את הסכום שעל התובעת לשלם להם. בהחלטה מתאריך 22.03.18 (להלן, פסק הדין הראשון) בית דין קבע את הכללים להעברת הפעילות, ואלה עיקרי הדברים: הצדדים ימשיכו בהסדר הראשוני עד לתאריך 01.05.18, שבו תעבור הפעילות בעסק לתובעת ותחל תקופת חפיפה בו יעברו חפצים וסממני בעלות (כגון קשר עסקי עם מוסדות ממשלתיים) מהנתבעים לתובעת עד חודש 07.18. בחודשים 05-07.18 היה על התובעת לשלם לנתבעים 2,500 ₪ כל חודש כמקדמה עבור התשלום הסופי על חלקם בעסק.

עמוד 1 מתוך 30

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax 02-5379626 www.eretzhemdah.org beitdin@eretzhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

1. טענות התובעת

התובעת טענה בכתביה פעמים רבות שההסכם מחייב, ובעמ' 5 לסיכומיה כתוב שהוא מחייב "באופן מוחלט". התובעת טענה שהיא סמכה על הנתבע בעיניים עצומות (פרוטוקול דיון 8 עמ' 9) בעניין ניסוח ההסכם.

2. טענות הנתבעים

הנתבעים סתרו את עצמם בעניין קבילות ההסכם. בכתב ההגנה (סע' 10) הנתבעים הכחישו את קבילותו מכיוון שלא נחתם. לעומת זאת בדיון הראשון, הנתבע (פרו' דיון 1, עמ' 9) הודה שהוא כתב אותו ולא טען שהיה הסכם אחר, בעל פה או בכתב, שהתקבל במקומו. הנתבע טען שהבעל, שהוא עורך דין במקצועו (ואף ייצג את התובעת בהליך זה) היה מעורב בעיון בו ובהערות עליו, ולכן יש להניח שכל סעיף ותנאי שכתוב בו לא קיפח את התובעת.

3. דיון

הנתבעים בקשו שנלמד מההסכם דברים שונים שתמכו בגרסתם (כגון, שסך המשכורות בקובץ האקסל שצורף להסכם עוסק בעלות שכר ולא בשכר ברוטו או נטו, וכמו כן שהשכר תלוי בביצועים – תשובת הנתבעים לסיכומי התובעת עמ' 1). גם רוי"ח ר' (דיון 7, פרו' עמ' 8), ששירת כיועץ כלכלי של החברה, התייחס להסכם כמסמך שהוא ראה שנים לאחר מכן ושהיה היסוד להסכמת הצדדים, רק שהעיר שיש לו ביקורת על תוכן ההסכם והדרך בה נוסח.

כיוון שגם הנתבעים ראו בהסכם מקור מחייב כדי להוכיח את טענותיהם, בית דין סומך ידו על ההסכם כמחייב וכמגדיר את זכויות הצדדים.

מעבר לטענות העובדתיות של הצדדים נציין שאף שההסכם לא נחתם עדיין הוא מחייב. לשיטת התובעת שמדובר בהסכם שותפות, ההסכם מחייב כפי שפסק הרמ"א (חושן משפט קעו, ג) לגבי שותפות בעבודה:

ויש אומרים דאפילו קנין אינם צריכין, אלא כל מה שמתנים זה עם זה מתקיים, אפילו באמירה בעלמא.

ונראה שכך פסקו האחרונים (סמ"ע שם, י; ש"ך שם, ו-ז; נתיבות המשפט חידושים שם, י). קל וחומר כאן, שהצדדים עבדו על פי תנאי ההסכם, וכיוון שעיקר השותפות היא עבודה של שני הצדדים, הרי שתחילת עבודה מהווה מעשה קניין (ע"פ רמב"ן בבא בתרא ט ע"א, ד"ה הא).

לשיטת הנתבע, שהתובעת היא עובדת, הרי שמדובר בהסכם עבודה שנכרת בהתחלת עבודה (שו"ע חו"מ שלג, א; חוקי התורה: עבודה, סעיף 8).

לסיכום, בית הדין קובע כי ההסכם בין הצדדים הוא הסכם מחייב.

עמוד 3 מתוך 30

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.eretzhemdah.org beitin@eretzhemdah.org "ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

ד. זכויות התובעת בעסק עד להעברת העסק לרשותה

כבר כעת נציין כי בעניין זה נחלקו דייני בית הדין כפי שיפורט בהמשך.

1. טענות התובעת

התובעת טענה שהיא היתה שותפה שווה בעסק, כפי שמוכח מההסכם, מההתנהלות בפועל, ומאמירות שונות של כל הצדדים המעורבים וכן של צדדים שלישיים, כגון היועץ העסקי ר'. לטענתה, הנתבעים תרמו לשותפות את הגב הפיננסי ואת היכולות הארגוניות, ואילו היא תרמה את היכולות המקצועיות של הפעלת עסק.

2. טענות הנתבעים

הנתבעים טענו כי התובעת היתה עובדת שקבלה שכר עבור עבודה. לטענתם, לא יתכן שהתובעת היא בגדר שותף כאשר היא לא השקיעה כסף בהקמת העסק, אינה אחראית להוצאות ולחובות, אינה חתומה או מוזכרת בשום מסמך של העסק (כגון חוזה השכירות), ואין לה אחוזים בחברה שהיא הבעלים של העסק.

בעלה של התובעת (שהיה חבר קרוב שלה בזמן ייסוד החברה) הוא עורך דין, והעובדה שהוא לא דאג לבצר את מעמדה אף שהוא עיין בהסכם והעיר עליו, מעיד שאין כאן שותפות. לפיכך, הנתבעים טענו כי העסק היתה שייכת אך ורק להם, ולאחר שהוקמה החברה, העסק שייכת לחברה, שבעלי מניותיה הם הנתבעים.

3. דעת המיעוט

לדעת המיעוט (דיין א') התובעת היתה שותפה שווה בעסק, ובכלל זה ברכוש הפיזי של העסק, וזאת על בסיס הנימוקים הבאים.

ההסכם נפתח במילים הבאות:

בשם השם נעשה ונצליח

הסכם שותפות בין [התובעת] לעסק להפעלת עסק במקום א'.

כותרת זו אינה מותירה הרבה מקום לספק שאכן מדובר על שותפות ברמה העקרונית. המילה "עובדת" או חלופות שלה אינה מופיעה כלל בהסכם.

בסעיף 1, מתוארים התפקידים של התובעת. בסעיף 2 מוגדרת האחריות של החברה. תיאור זה של חלוקת אחריות מתאים מאד להסכם שותפות ונדיר מאד בהסכמי עבודה, בהם המעסיק לא מתחייב לעובד דבר מלבד שכר.

סעיף 4 מתייחס לשכרם של התובעת ושל הנתבע – התייחסות זו תומכת אף היא בכך שמדובר בשותפות, כיוון שנדיר לראות הסכם עבודה שכולל התייחסות לשכרו של המעסיק.

הנתבעים תירצו שכל המאפיינים האלה אינם מדויקים והושפעו מהעובדה שהתובעת היא עובדת מאוד מרכזית מבחינת הקמת העסק ועם זכויות מיוחדות, בעיקר בכך שהיא אמורה לקבל חצי הרווחים אחרי ההגעה ל"נקודת האיזון". לכן גם משכורת הנתבע נדרשת להיכתב בהסכם של התובעת כדי לדעת מה ייחשב ריווח שיצדיק קבלת חצי ממנה. אין צורך להכביר במילים על כך שמדובר בפרשנות דחוקה.

הנתבעים טענו עוד שלא יתכן שהתובעת הינה שותפה, דהיינו בעלים של העסק, מכיוון שחסר לה מאפיינים הכרחיים של בעלים. היא לא מופיעה בשום מסמך רשמי, לא בניירות העסק בהיותו עוסק מורשה ואף לא בהיותו חברה בע"מ, וכן היא לא הופיעה בחוזה שכירות של העסק. התובעת לא השקיעה כספים ולא התבקשה ליטול חלק בשום סיכון פיננסי. לפי הנתבעים ולפי דברי רואי החשבון שהעידו לטובתם, מאפיינים אלה מעידים שלא מדובר בשותפות.

לדבריהם של הנתבעים, במצב כזה יש ללכת אחרי הכוונה של ההסכם ולא אחרי הפרשנות המילולית שלו (ע"פ שולחן ערוך חושן משפט סא, טז, ראו גם חוקי התורה: פרשנות הסכמי ממון, סעיף 3).

יש לדחות את טענות הנתבעים בעניין זה, מהנימוקים הבאים.

ראשית, יש לדחות את הטענה שלשותפות יש מאפיינים הכרחיים קבועים. ישנן שותפויות רבות בהן צדדים שונים תורמים אלמנטים שונים לגמרי. בנוסף, יש סיבות רבות לומר שהתובעת היא שותפה, ונזכיר חלק מהתרומות הייחודיות של התובעת.

א. להבנת דין א', התובעת היא זאת שנודע לה על ההזדמנות לשכור את העסק (בעבר פעלה במקום עסק אחרת) ופנתה לנתבעים ברעיון לפתוח ביחד.

ב. התובעת ראתה עצמה כמי שמסוגלת להקים את העסק, אלא שהיתה צריכה למי שישפיק את הגב הפיננסי, ואת הקשרים והכישורים האדמיניסטרטיביים.

ג. לאור העובדה המוסכמת על שני הצדדים (פרו' דיון 1, עמ' 4 ועמ' 9) ששררו יחסי אמון עמוקים בין הצדדים, ולאור העובדה שהעסק היתה סניף של העסק שפעל ממקום ב', אין פלא ששמה של התובעת לא הופיעה בשום מסמך עסקי כלפי צדדים שלישיים.

ד. אין פלא שהתובעת לא לקחה על עצמה התחייבות להוצאות ולחובות של העסק, מכיוון שכאשה גרושה עם ילדים, לא היה לה את הגב הפיננסי ליזמות עסקית בעלת סיכון. אין בכך כדי לשלול את המשמעות הפשוטה של ההסכם שהתובעת היתה שותפה.

עמוד 5 מתוך 30

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.eretzhemdah.org beitin@eretzhemdah.org 'ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

ה. עצם העובדה שהתובעת היתה אמורה לקבל חצי מהרווחים תומכת באפשרות של שותפות.

ו. יש אינדיקציות (לא הוכחות גמורות) נוספות שהצדדים הסתכלו על העסק כשותפות ממש בין הצדדים (אף שאינן ברורות באופן מלא): מידת המעורבות הגדולה והירתמות הבעל לטובת שגשוג העסק. וכן קיום פגישות עסקיות רבות של שני הצדדים (לפעמים כולל הבעל) בהן הנתבעים הרגישו צורך להיוועץ עם התובעת בצד הפיננסי של הפעילות בעסק.

בהינתן כל האמור, אין לסטות מהפרשנות המילולית של ההסכם (ראו חוקי התורה: פרשנות הסכמי ממון, סעיף 2).

לאחר שקבענו כי התובעת היתה שותפה בעסק, עלינו לקבוע את חלקה של התובעת בעסק, שהרי לא כל שותפות היא בהכרח שותפות שווה.

אולם, ברירת המחדל ההלכתית היא ששתם שותפות היא שותפות שווה, וכך נפסק בשולחן ערוך (חושן משפט קעו, ה):

השותפין שהטילו לכיס, זה מנה וזה מאתים וזה שלשה מאות, ונתעסקו כולם בממון, סתם, ופיחתו או הותירו, השכר או הפחת ביניהם בשוה לפי מנינם, לא לפי המעות.

כלומר, גם כאשר ההשקעה של השותפים אינה שווה, ברירת המחדל היא שהרווחים מתחלקים באופן שווה. במקרה שלפנינו הדברים עוד יותר ברורים מכמה סיבות:

א. בהסכם נקבע במפורש שאחרי הגעה לנקודת האיזון הרווחים יתחלקו בשווה.

ב. קשה לקבוע על פי מידת ההשקעה של שני הצדדים למי יש יותר זכויות. כל צד ניסה להוכיח שהוא זה שהשקיע יותר, שעבד יותר ביעילות והשקיע יותר, אם בהוצאה כספית או בעבודה לא מתוגמלת במלואה, וכו' (ראו סיכומי התובעת עמ' 3 ועמ' 6; סיכומי הנתבעים עמ' 9), אבל אין בטענות אלה די כדי להוציא מחזקת הקביעה ההלכתית הנ"ל.

לגבי המקורות שיובאו (לקמן) על ידי דעת הרוב – מקורות אלה עוסקים בשותפות בעסק שמבוסס על קנייה ומכירה בלבד. לעומת זאת, במקרה שלפנינו בו הרווחים העיקריים הם יצירת מוניטין, שנוצר בעקבות עבודה של התובעת (בשכר נמוך), יש לקבל את לשון ההסכם כפשוטה שהצדדים הם שותפים שווים בכל. אמנם, אילו השותפות היתה מתפרקת זמן קצר לאחר הקמתה, יתכן והיינו קובעים שבנסיבות חריגות אלה ישנו תנאי מכללא על פיו הצדדים לא יחלקו את העסק כשותפים שווים, אך בפועל לא כך היה. בענין זה להחלטת הנתבעים לא לשלם את הרווח התפעולי לתובעת לפני החזר ההשקעות שלהם תרומה חשובה בקביעת דיין א' שבחלוקת העסק בעת שנעשה אין צורך לפצות את הנתבעים על השקעתם.

לפיכך, יש לקבוע כי התובעת היתה שותפה שווה בעסק, ועליה לשלם לנתבעים את חצי שווי העסק. למען הסר ספק נבהיר שהתובעת לא היתה שותפה בחברה, שהיתה ונשארה לגמרי בבעלות הנתבעים, אלא רק שותפה בבעלות על העסק עם החברה.

4. דעת הרוב

לדעת רוב הדיינים הצדדים שותפים ברווחים ובמוניטין, והנתבעים זכאים לקבל תשלום על הרכוש הפיזי. בין דייני הרוב ישנו ויכוח מסוים שיובא בהמשך, אבל ישנה הסכמה על התוצאה, וזאת מהנימוקים הבאים.

ראשית יש לדחות את טענת הנתבעים שהתובעת היתה עובדת ולא שותפה על בסיס הכתוב בהסכם, וכותרתו: הסכם שותפות, וכן מהקביעה בהסכם ששני הצדדים יתחלקו ברווחים.

אלא שכאן יש לשאול במה שותפה התובעת, כאשר לפנינו שלושה מרכיבים אפשריים: א. רווחים, ב. נכסים פיזיים, ג. מוניטין. ונבאר: שווי של עסק פעיל, כמו העסק שלפנינו, מורכב מהנכסים הפיזיים שלו, אך לא פחות חשוב מכך מהמוניטין שלו. המונח מוניטין בהקשר זה כולל את קהל הלקוחות והקשרים העסקיים עם ספקים (במקרה זה, גם קופות החולים). כעת נבחן במה היתה התובעת שותפה.

רווחים – נפתח בכך שברור מההסכם שהתובעת שותפה ברווחים, ועל כך הצדדים לא נחלקו.

המוניטין – חלוקת הבעלות על המוניטין של העסק לא הוגדרה בהסכם במפורש או במשתמע, אולם, הדעת נותנת כי שני הצדדים שותפים במוניטין (לגבי מעמדו של מוניטין כרכוש בהלכה ראו פסי"ד ארץ חמדה גזית 73109; 74070) וזאת משום שהמוניטין הוא חלק מהרווחים של העסק בהם שני הצדדים שותפים.

הרכוש הפיזי של העסק – לגבי הנכסים הפיזיים ישנה מחלוקת בין דייני הרוב. לדעת אחד מדייני הרוב (דיין ב'), הנכסים הפיזיים נשארו של הנתבעים. בהסכם כתוב: "החברה... אחראית להקמת העסק דהיינו חלק מהציוד". כלומר, הנתבע התחייב להשקיע בבניית הנכסים הפיזיים של העסק החדשה כדי שזו תוכל להתחיל לפעול. אילו התובעת היתה שותפה בנכסים הפיזיים, התוצאה היתה שיום אחרי סיום ההשקעות של הנתבעים התובעת היתה יכולה באופן עקרוני לפרק את השותפות ולקבל חצי מהרכוש – וזה לא מתקבל על הדעת.

כלומר, כיוון שלא נקבע בהסכם מנגנון שיפצה את הנתבעים על ההשקעה הפיזית שלהם בעסק, הדעת נותנת שכל הרכוש הפיזי היה ונשאר שלהם. לכך יש להוסיף שתוך כדי הדיונים בבית הדין הנתבעים כתבו במכתב לבית הדין בתאריך 5.9.21 שכל רווחי העסק בשנים 2014-2018 היו בסך 88,963 ₪. ומסכום זה יש להפחית 75 א' ₪ בקירוב עבור הפסדים בשנת 2013 ועוד 63 א' ₪ עבור החזר הפחחות שכר של הנתבע. כלומר, הנתבעים לא ביקשו להפחית מהרווחים תשלום עבור הנכסים הפיזיים שלהם בעסק, כיוון שהם ראו את הרכוש הפיזי כשייך להם.

עמוד 7 מתוך 30

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org www.erezhemdah.org "ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

דין זה נכון גם מהבחינה ההלכתית, ומקורו הוא בשולחן ערוך וברמ"א (ח"מ קעו, ה):

אבל אם המעות קיימים, ועדיין לא הוציאו אותם, ופחתו או הותירו מחמת המטבע ששינה המלך או אנשי המדינה, חולקים השכר או ההפסד לפי המעות.

רמ"א: וכל שכן אם נשתתפו בפירות ועדיין הן בעין, שנוטלין לפי מעותיהן.

השו"ע והרמ"א עוסקים בדיני חלוקת רווחים עקב עליית שווי הסחורה או הכסף של השותפות (להלן, הרכוש של השותפות). לגבי רווחים אלו הם קובעים שמחלקים אותם לפי שיעור ההשקעה של כל אחד מהצדדים כיוון שהרכוש של השותפות נשאר בעינו.

לגבי מקרה בו הרכוש של השותפות נמכר או הוחלף והיו רווחים פסק הפתחי תשובה (שם, ו) בשם כמה וכמה גדולים שאת הרווחים מחלקים בשווה בין הצדדים, ואת הקרן מחלקים בין השותפים לפי שיעור ההשקעה של כל אחד מהם (כך גם עולה מנתיבות המשפט שם, ביאורים ה, וערוך השלחן ח"מ קעו, טו)

כך כתב במפורש גם בספר פתחי חושן (שותפים ומצרנות, ג, כא):

כשבאים לחלוק השותפות, מחשבים הקרן והריוח לאחר נכוי ההפסדים וההוצאות, כפי מה שהתנו או כפי מה שנתבאר, ונוטל כל אחד חלקו במעות או בסחורה.

כלומר, למרות שהרווחים מתחלקים בשווה, הקרן מתחלקת לפי שיעור ההשקעה של כל אחד מהשותפים. על פי זה, אופן החלוקה הוגן בכל שלב של השותפות, ואין מצב בו המשקיע הקטן מקבל חלק מההשקעה של המשקיע הגדול מיד לאחר תחילת השותפות.

זאת ועוד, אמנם, הנתבעים לא רשמו את ההשקעות בעסק כהלוואת בעלים. אולם, מכך יש להוכיח כי הנתבעים ראו בהשקעות הפיזיות רכוש שלהם ולכן הוא היה ונשאר שלהם ולא היה בגדר הלוואה. התובעת אף לא טענה כי בדוחות הכספיים שהוצגו לה לאורך תקופת השותפות נכתב החזר על ההשקעות הפיזיות כחלק מסעיף ההוצאות.

לדעת דין הרוב השני (דיין ג'), הרכוש הפיזי שייך לשני השותפים בשווה, אולם, הנתבעים זכאים לתשלום על כך שהעבירו אותו לרשות השותפות, ואכן הנתבעים ביקשו בסיכומים 165 א' שהעבור הרכוש. המקורות שהובאו לעיל עוסקים בשותפות שחולקה וכל אחד קיבל את הרכוש שהכניס לשותפות. לעומת זאת, במקרה שלפנינו השותפות לא חולקה בין השותפים, אלא הנתבעים מכרו את חלקם לתובעת. בכל מקרה, הלכה למעשה, על התובעת לשלם עבור הרכוש הפיזי.

נמצא כי לדעת הרוב, הרווחים והמוניטין שייכים לשני הצדדים בשווה, ועל התובעת לשלם לנתבעים על הנכסים הפיזיים.

ה. שווי העסק ביום העברתה לתובעת

1. דו"ח המומחה

בין הצדדים היו חילוקי דעות לגבי נחיצות מומחה בכלל, ולגבי זהות המומחה ועלותו בפרט. אולם, הצדדים הסכימו כי המומחה שיקבע כמה היתה שווה העסק יהיה רו"ח המתמחה בהערכת שווי, על אף שאין לו ניסיון בתחום של העסק. לאחר התדיינות ארוכה נבחר רו"ח ה' (להלן, המומחה).

בית הדין טיפל בבחירת המסמכים שיועברו למומחה, וניסח את השאלות עליהם הוא התבקש להשיב. הצדדים קיבלו את האפשרות לשלוח את הערותיהם, ובית הדין דן בהם. תהליך זה לקח זמן רב, והוא אחת הסיבות שגרמו להתארכות הטיפול בתיק מעבר למקובל ולרצוי.

המומחה סקר את דו"חות הרווח וההפסד של העסק משנת 2014 עד סוף הרבעון הראשון של שנת 2018, והבחין בעלייה מתמדת בהכנסות, ובעלייה גם בשיעור הרווח התפעולי. שיטת ההערכה שנבחרה על ידו היא שיטת היוון תזרימי המזומנים (DCF). כפי שכתב המומחה, השיטה הזאת היא כלי הערכה מקובל ביותר בעולם הערכות השווי והיא מבוססת על הערכת רווחי הפעילות בשנים הבאות, ובניית תזרימי מזומנים עתידיים והיוונים, על פי תזרימי המזומנים בשנים שקדמו ליום קביעת השומה. ההערכה לקחה בחשבון סיכונים רגילים לעסק מסוג זה, ואת הקושי להעביר את הפעילות למקום אחר..

דו"ח המומחה כלל הסבר וחישוב מפורט שלא ניכנס אליו כאן, וכן הצגת שיטות שונות להערכת שווי, והיתרונות בכל אחת מהן. על כל פנים, נאמר מראש לצדדים שהמומחה ישתמש בשיטת DCF, ולא היתה התנגדות לכך.

מסקנת המומחה היתה ששווי החברה הוא 288,000 ₪ לא כולל מע"מ.

2. טענות הצדדים על דוח המומחה

הנתבעים טענו שיש להוסיף על שווי החברה, שהתייחס לטענתם רק לשווי הפעילות, גם את ערך הרכוש שהשאירו בעסק, בסכום של 165,000 ₪ על פי רשימה מפורטת.

התובעת טענה שלא הרוויחה כמעט כלום מהעברת העסק לרשותה מכיוון שנדרשה ליצור מותג חדש, להזמין מספר טלפון חדש, ליצור קשר חדש עם כל הספקים, כולל קופות החולים וחברת ביטוח, והנתבעים לקחו חלק מהציוד של החברה ששימשו את העסק. כמו כן, לא ניתן לתובעת להשתמש בתוכנה החדשה שהנתבעים טענו שעזרה מאוד לניהול העסק. את מעגל הלקוחות של העסק יצרה התובעת במאמץ רב במהלך שנות הפעילות, והיא זו ששמרה על הנאמנות שלהם לעסק, ולא הנתבעים. כמו כן יש להפחית משווי העסק, לפי הוראות המומחה, עקב עלות ההעתקה הצפויה, ועקב השכר המופחת של בעלי הדין, שניפח באופן מלאכותי את שווי העסק.

עמוד 9 מתוך 30

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.eretzhemdah.org beitedin@eretzhemdah.org "ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

3. דיון

באופן כללי בית הדין דוחה את טענות שני הצדדים על דו"ח המומחה. בנוסף, שיטת הערכת השווי המתבססת על תזרימי מזומנים עתידיים, לוקחת בחשבון את כל הנכסים המשמשים ליצירת תזרים המזומנים, ולכן היא כללה בתוכה כבר את הרכוש הפיזי, וכפי שכתב המומחה במכתב מתאריך 31.8 (יש לציין שכך גם נאמר על ידי העד מטעם הנתבעים רו"ח ר', שכתב שהערכה זו לוקחת בחשבון את כל הנכסים שמהם מפיקים את הרווחים של העסק). מכאן ואילך מחלוקת הדיינים שהוזכרה לעיל (סעיף ד), ממשיכה גם כאן.

4. דעת המיעוט

כאמור, לדעת דייני א', התובעת שותפה גם בנכסים הפיזיים של העסק, ולכן ברירת המחדל היא שהנתבעים זכאים לקבל חצי משווי העסק, מאחר שזו עברה לרשות התובעת. אולם, יש לקבל באופן חלקי את טענות התובעת כי היא לא קיבלה את העסק במלואה כפי שהעריך אותה המומחה, כיוון שיש אלמנטים שלא הגיעו אליה. הכוונה לכמה אלמנטים:

1. שם העסק השתנה.
  2. מספר הטלפון שונה.
  3. הנתבעים לקחו חלק מהציווד.
  4. התובעת היתה צריכה ליצור קשרים עם ספקים, חברת ביטוח, וקופות החולים.
- בגין אלמנטים אלה, נעריך מדין פשרה הקרובה לדין את שווי העסק כפי שנמסרה לתובעת ב- 270,000 ₪.

בענין עלות ההעסקה, יש להתייחס לכך שיש סיכוי סביר (לכל הפחות) שהזוכה בעסק, קרי התובעת, יזכה בשטח חילופי גדול מאוד (כ-70-50 דונם, לפי הנתבע בדיון 1, פרוטוקול עמ' 13) במקרה שהעסק יעבור ממקומה הנוכחי. הקשר בין הזכות בעסק לקבלת השטח החלופי לא לובן עד הסוף, הן במישור המעשי-עובדתי והן במישור המשפטי. מאידך, הזוכה בעסק יידרש להשקיע זמן וכסף כדי לפתח את השטח החלופי, אבל יש אינדיקציות רבות לכך שאדם היה מוכן לשלם על סיכוי זה תשלום ראוי, כולל בעובדה שהנתבעים הציעו לקראת סוף ההליך לקבל על עצמם את הסיכוי ואת הסיכון והתובעת דחתה על הסף את ההצעה.

לפיכך, נקבע שאלמנט זה של העסקה למקום חדש לא גורם להפחתת שווי העסק.

בהמשך (סעיף ח.4) קבע דייני א' כי לדעתו התובעת זכאית להחזיר בגין הפחתות השכר שלה בסוף תקופת השותפות. לכאורה, הדעת נותנת, והמומחה אישר זאת (עיינו בהודעת בית הדין מתאריך 16.11.2020), שככל שהמשכורת הראויה של עובדי העסק היתה צריכה להיות גבוהה ממה ששולם בפועל, אזי שווי העסק אמור לרדת במידה משמעותית, כיוון שההוצאות גדלות, ונוגסות ברווחים.

עמוד 10 מתוך 30

למרות זאת אין לסטות מהערכת השווי של המומחה בגלל השכר המופחת של התובעת מהסיבות הבאות:

1. גם אם התובעת זכאית לתוספת שכר, התוספת איננה על פי שורת הדין, אלא נפסקה על פי פשרה הקרובה לדין.

2. בהמשך לכך, לא הוכח בפנינו מה היתה צריכה להיות המשכורת הראויה של התובעת. שני הצדדים ביקשו מומחה עם רקע חשבונאי כללי שלא מבין במשכורות של עובדים בעסק זה, והם לא רצו להביא מומחה נוסף לקבוע בעניין, למרות שבית דין הודיע לצדדים בתאריך 16.11.20 ולאחר מכן, שעניין השכר הראוי יכול להיות גורם משמעותי.

3. התובעת עצמה טענה פעמים רבות שהעסק היתה הרבה יותר רווחית ממה שהדו"חות עליהם התבסס המומחה הראו, וכי הנתבע העלים הכנסות מעסק זו וזקף אותן לעסק במקום ב'.

4. גם הנתבעים טענו כי העסק היתה יכולה להיות רווחית יותר אילו התובעת היתה עובדת את מספר השעות שסוכם, מצליחה יותר בגביית חובות, ולא היתה עושה עסקות חליפין (ברטר) במקום לגבות כסף. בית הדין לא קיבל את הטענות כאמת מוחלטת, אבל הם מהווים איזון לטענות על גובה המשכורת.

מעבר לצורך יש להוסיף כי גם אילו היינו משוכנעים שהעסק שווה הרבה פחות ממה שהמומחה קבע, עדיין היינו נותנים סכום נכבד לנתבעים, ולא הרבה פחות ממה שאנחנו פוסקים בפסק דין זה. על פי שורת הדין חלוקת שותפות בהלכה נעשית בדרך של "גוד או אגוד" (שולחן ערוך חו"מ, סי' קעא, המכונה כיום: במב"י – Buy me – Buy you). משמעותה היא שמי שמעוניין לפרק את השותפות מציע מחיר שבו הוא מוכן למכור את חלקו או לקנות את חלקו של חברו. דרך זו משקללת גם את השווי הסובייקטיבי שכל צד מייחס לעסק השותפות מסיבות שונות (יכולתו ורצונו להשקיע בעסק, יכולתו להרוויח יותר בגלל שהשותפות מהווה מכפיל כוח לעסקיו האחרים ועוד). לעומת זאת, במקרה זה החלטנו ביחד עם הצדדים שהתובעת היא שתקבל את העסק לפי בקשתה. זאת, אחרי שהכירה היטב ובאופן אישי את הפוטנציאל העסקי שלה.

אמנם, בתקופה הסמוכה להעברת העסק לרשות התובעת היא טענה שגילתה שלא כדאי לה להיות בעליה של העסק. אולם, עובדה היא שהעסק עדיין פועלת אחרי ארבע שנים, והתובעת סירבה להצעת הנתבעים להחזיר להם העסק.

אשר על כן, כיוון שהעסק ניתנה לתובעת לפי בקשתה, שלא על פי שורת הדין, בית הדין סבור שהנתבעים זכאים לתשלום הוגן על חלקם בעסק. הערכת שווי זאת על פי שורת הדין אמורה לשקף גם את השווי הסובייקטיבי עבור התובעת, שיתכן שהוא גבוה מהשווי האובייקטיבי.

אשר על כן, לאור כל האמור יש לקבוע במסגרת פשרה הקרובה לדין כי שווי העסק הוא 270,000 ₪, ועל התובעת לשלם לנתבעים 135,000 ₪ על חלקם בעסק.

עמוד 11 מתוך 30

5. דעת הרוב

גם לדעת הרוב יש לקבל את חוות דעת המומחה, אשר העריך את שווי העסק, כולל הרכוש הפיזי בסך 288 א' ש.

כאמור, לדעת הרוב התובעת והנתבעים שותפים ברווחים ובמוניטין, והנתבעים זכאים לתשלום על הנכסים הפיזיים. לאור זאת, יש לקבוע מה שווי הרכוש הפיזי ולהפחית אותו משווי העסק.

מעבר לכך, הנתבעים ביקשו לקבל 165 א' ש עבור הרכוש הפיזי, לעומת זאת, התובעת טענה כמה טענות לגבי גובה ההשקעות שהשקיעו הנתבעים: בדיון 8 (עמ' 7) נאמר על ידי התובעת שהשקעת איתי בעסק היתה 30,000 ש, במכתב מתאריך 20.2.21 היא כותבת שההשקעה של איתי בצידוד הקיים לא עולה על 35,000 ש, שווי הרכוש לא הוערך על ידי מומחה, והנתבעים לא הביאו אסמכתאות על שווי הרכוש הפיזי למרות בקשות בית הדין, וכמו כן לא פורט בפני בית הדין מה כוללות ההוצאות של השנה הראשונה של העסק והאם הן כוללות חלק מהציוד שנרכש כפי שהגיוני ומתבקש.

לפיכך, יש להכריע במחלוקת בין הצדדים בדרך של פשרה ולקבוע כי שווי הנכסים מתוך ערך העסק הוא כשליש הסכום אותו ביקשו הנתבעים (דבר זה גם הגיוני ביחס שבין נכסים ושווי מוניטין), קרי, 55 א' ש. על פי זה שווי המוניטין של העסק הוא 233 א' ש, ועל התובעת לשלם לנתבעים חצי ממנו, קרי, 116.5 א' ש בתוספת 55 א' ש על הרכוש הפיזי.

לסיכום, על פי דעת הרוב, על התובעת לשלם לנתבעים 171.5 א' ש עבור חלקם בעסק.

1. פרשנות המונח "נקודת האיזון" בהסכם

1. רקע וטענות הצדדים

כאמור לעיל, לא היה ויכוח בין הצדדים כי התובעת זכאית לקבל חצי מרווחי העסק. על בסיס זה היתה מחלוקת בין הצדדים לגבי פרשנות ההסכם שהגדיר ממתי התובעת זכאית לקבל חצי מהרווחים. בסעיף 4 להסכם נכתב כך:

נקודת האיזון הנה הנקודה בה ההכנסות עלו על ההוצאות ומכאן ואילך הרווחים יתחלקו באופן שווה לאחר מיסוי וכו'

התובעת טענה כי הפירוש הוא נקודת איזון תפעולית, כלומר, שההכנסות עולות על ההוצאות השוטפות בשנת מס מסוימת.

הנתבעים טענו (עמ' 9 לסיכומים):

עמוד 12 מתוך 30

אין חולק כי כאשר מוקם עסק, אין הכוונה להוצאות של אותה נקודת זמן ספציפית אלא באופן כללי לאחר כיסוי הוצאותיו של הצד המקים. שהרי כבר בסופו של היום החודש¹ הראשון להפעלת העסק לכאורה בקופת העסק ההכנסות עולות על ההוצאות של אותה נקודת זמן. ברור שכוונת הצדדים לא הייתה כי באותו חודש יחלקו הצדדים ביניהם את ההכנסות (ואף אחד אף לא ציפה לכך). על מנת לקיים עסק יש לבסס תשתית שבמקרה זה עלותה הייתה מאות אלפי שקלים ושנים של השקעה לכיסוי הפסדים.

נראה שכוונתם שנקודת האיזון היא לאחר החזרת כל ההוצאות של העסק ("כיסוי כל הפסדים"). בסיכומים (עמ' 9) טענו הנתבעים שהגעה לנקודת איזון מותנית בהחזרת ההשקעות עבור ציוד בשווי 165 א' ש' ובנוסף לאחר תשלום בגין הפחתת שכרו של הנתבע בסך כ-60 א' ש'. לעומת זאת, בתשובה לשאלת בית דין מתאריך 9.9.21, לא הזכירו הנתבעים את עלות ההשקעה בעסק, אלא רק השלמות שכר לנתבע בסך 65 א' ש', עוד נכתב שם שהיו חסרים כ-49 א' ש' רווחים עד לשלב בו היה אפשר לחלק רווחים.

2. דעת המיעוט (דין א')

נפתח בכך שלא ברור שהצדדים הכירו את משמעותו המקצועית של המונח, אולם, כיוון שיש מחלוקת בין הצדדים לגבי הפרשנות שלו פניתי לספרות המקצועית ומצאתי שהשימוש המקובל הוא כפי שטענה התובעת. למשל, באתר הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים של משרד הכלכלה והתעשייה הוגדרה נקודת איזון כך:

לאחר שהערכנו את הפרמטרים הנ"ל, נרצה להעריך מהי נקודת האיזון של העסק, הכוונה לסך הכנסות חודשיות שמתחתיו העסק יפסיד ומעליו העסק יתחיל להרוויח.²

כלומר, הכוונה לרווח תפעולי, כדברי התובעת. פרשנות זו יכולה לעלות בקנה אחד עם מה שנאמר בסעיף 4 להסכם:

נקודת האיזון הנה הנקודה בה ההכנסות עלו על ההוצאות ומכאן ואילך הרווחים יתחלקו באופן שווה לאחר מיסוי וכו'

כלומר, הכוונה לרווח תפעולי. כאמור לעיל (סעיף ד.3) העובדה שהתובעת לא קיבלה את הרווחים בזמן אמת היתה חלק מהשיקולים לייחס לה בעלות גמורה בחצי העסק בלי פיצוי נוסף.

¹ כך במקור, כנראה המילה "היום" מיותרת.

² "האם כדאי להקים עסק?", אתר הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, בכתובת:

<https://www.sba.org.il/hb/Guides/articles/Pages/ar1.aspx>

2. טענות הנתבעים

הנתבעים טענו במכתב מתאריך 5.9.21 שכל רווחי העסק בשנים 2014-2018 היו בסך 88,963 ₪. ומסכום זה יש להפחית 75 א' ₪ בקירוב עבור הפסדים בשנת 2013 ועוד 63 א' ₪ עבור החזר הפחתות שכר של הנתבע. ולכן בעת העברת העסק לתובעת העסק הפסידה 49 א' ₪ בקירוב.

הנתבעים טענו נגד התובעת שהיא הפחיתה מרווחי העסק בדרכים שונות. אחת מהדרכים היתה שהדריכה לקוחות וקבלה תשלום בדרך של חליפין ("ברטר") במקום לקבל תשלום שייכנס לקופה. כמו כן, לטענת הנתבעים, התנהלות התובעת גרמה לפגיעה באחוזי הגבייה מהלקוחות, וכן לפגיעה באחוזי הפיצוי מקופות החולים.

תגובת התובעת: התובעת הודתה שהיו מספר לא מבוטל של מקרים בהם קיבלה תשלום בדרך של חליפין, אלא שטענה שהודיעה על כך מראש לנתבע שאישר זאת. לגבי פיצוי על שוויון של עסקאות החליפין, אמרה התובעת שיש צורך לעשות חישוב ולסדר זאת זה מול הנתבעים (דיון 8, פרוטוקול עמ' 5).

3. המחלוקת בעניין גילוי מסמכים

כבר בדיון 3 (פרו' דיון 3, עמ' 16) וכן מאוחר יותר ביקשה התובעת גילוי מסמכים נרחב שכלל את דפי החשבון הפרטי של הנתבעים ממנו התנהלה העסק, וכן דפי חשבון של החברה שהפעילה כאמור גם את העסק במקום א' וגם את העסק במקום ב'.

בית הדין לא קיבל בקשה זו בהודעה מתאריך 08.06.19. בהמשך, בית הדין ביקש חומרים ספציפיים מהנתבעים. בהזדמנות זו נסביר את החלטתנו.

ראשית, אין ספק שחשיפת מסמכים בהיקף כזה היתה גורמת לפגיעה משמעותית בפרטיותם של הנתבעים. פגיעה כזו היתה לא מוצדקת בעינינו, ודאי ביחס לתועלת המועטה שהיתה צפויה אולי לצאת ממנה.

שנית, בין הצדדים שררו יחסים מתוחים מאד, במיוחד בין הנתבע לבין בעלה של התובעת. בנוסף, הצדדים נטו לוויכוחים ממושכים גם על נושאים שבעיני בית הדין היו שוליים ביותר. להבנתנו, אילו היינו מאפשרים לתובעת לעיין בחשבון הבנק הפרטי של הנתבעים ובחשבון הבנק של החברה, הדבר היה מצית שורה אין-סופית של מחלוקות ודיונים על שורה אחרי שורה בחשבוניות אלה. יתכן אף שהיה צורך במומחים נוספים כדי להכריע במחלוקות אלה, שהשפעתן על פסק הדין מאד מסופקת. את ההחלטה הסופית בעניין קבלנו אחרי התייעצות עם מומחה בית הדין (בכתב, מיום 13.05.20, שנשלחה לצדדים) שצפה שבדיקה כזו תהיה ארוכה ויקרה, כך שניתן לומר ש"אין הצר שווה בנזק המלך" – בדיקה ארוכה ויקרה אינה מוצדקת בנסיבות אלו, כשלא עלה חשד ברור לרמאות שיטתית.

יתירה מזו, בפס"ד ארץ חמדה גזית 73120 שעסק בחלוקת שותפות נקבע כך :

עמוד 15 מתוך 30

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.eretzhemdah.org
beitdin@eretzhemdah.org "ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

אין ספק, שגם בנדון דידן, ההערכה הברורה היא, שככלל, היתה מחילה הדדית על כל ההוצאות השוטפות שלא ניתן לעקוב אחריהן.

כלומר, כאשר שותפים מתנהלים בדרך מסוימת, לא ניתן לבוא בדיעבד ולערער על כל ההתנהלות ולדרוש בחינה פרטנית של כל הוצאה והכנסה. דברים אלה יפים גם לתיק שלפנינו. על פי זה הסכמת התובעת ובעלה (שהוא עו"ד במקצועו, ומן הסתם הבין היטב את משמעות הדברים) על התנהלות כספית מסוימת היא בלתי חוזרת. במקרה זה התובעת ובעלה לא דרשו פתיחת חשבון בנק נפרד לעסק, אלא הסכימו שענייני הכספים של העסק יתנהלו בתחילה במסגרת חשבון הבנק האישי של הנתבעים, ולאחר מכן במסגרת חשבון הבנק של החברה שלהם. בנוסף, הנתבעים הציגו לתובעת ולבעלה באופן שוטף דוחות כספיים ואלה קיבלו אותם ולא דרשו התנהלות אחרת. לכן, לא ניתן לדרוש כעת גילוי מסמכים, ובכלל זה, חשבונות אישיים של הנתבעים.

בית הדין אפשר לשני הצדדים ישיבות רבות וארוכות כדי להוכיח שהצד השני נהג ברמייה, אולם, בית הדין לא השתכנע שכך היה (ונרחיב בכך בהמשך). אילו אכן היה מוכח שהנתבעים נהגו ברמייה, היה מקום לבצע בחינה מחדש של כל הנתונים הכספיים של העסק, אולם, בית הדין לא שוכנע שיש ממש בטענות התובעת בעניין זה.

לכן, בית הדין דחה את הבקשות לגילוי מסמכים נרחב.

4. ניתוח טענות הצדדים בעניין הרווחים

הטענות של שני הצדדים בעניין הרווחים של העסק סבלו מסתירות פנימיות ומחולשות משמעותיות.

בגרסת התובעת יש סתירה פנימית. במקום אחד בסיכומים היא טענה שמחצית הרווחים המגיעים לה, אחר הפחתת הפרש השכר המגיע לה, הם בסך 310,419 ₪ (עמודים 6-15 לסיכומים). לעומת זאת, בסמוך (עמ' 16-17) היא טענה שהיא פטורה מלשלם על קבלת העסק מכיוון שביום העברת העסק לתובעת העסק היתה הפסדית מאוד, והויתור של הנתבעים על העסק חסך להם מאות אלפי שקלים של הפסדים. התובעת ביססה את טענתה השנייה על הערכת השווי של העסק ע"י המומחה, לאחר השלמת הפחתות שכרה של התובעת שהופחת בעבר.

אולם, אם אכן העסק הפסדי אזי לא יתכן שמגיע לתובעת חצי מהרווחים שלא היו! לפיכך, אנו סבורים שלאחר נקיטת טענות סותרות באופן קיצוני, לא ניתן לקבל את טענות התובעת בענייני הרווחים של העסק.

התובעת טענה עוד שהנתבעים עסקו באופן מחושב בעיוות ("בישול") הנתונים הכספיים, באופן שהקטינו את הרווחים של העסק במקום א' ע"י ייחוס מוגזם של רווחים לעסק במקום ב', וכן על ידי הגדלת ההוצאות שיוחסו לעסק במקום א', ע"י ייחוס חלק מהוצאות העסק במקום ב' לעסק דן.

עמוד 16 מתוך 30

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 580120780 'ע"ר מס' 580120780 beitdin@eretzhemdah.org www.eretzhemdah.org

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

העסק היה עולה, והתובעת היתה צריכה לשלם יותר תמורת העסק. לגבי הטענות בעניין עסקות החליפין נתייחס לקמן סעיף ח.4. כאמור לעיל, העובדה שהתובעת לא קיבלה חצי מהרווחים תרמה לעמדתו שהתובעת זכאית לחצי משווי העסק מבלי להתחשב בהוצאות של הנתבע. לדעת דין ג', יש לחשב בנקודת האיזון את החוב לנתבעים עבור הרכוש הפיזי, ולכן העסק לא הגיעה לנקודת האיזון.

6. דעת דין ב': הנתבעת זכאית לקבל תשלום עבור חצי מהרווחים

לדעת דין ב' יש לקבל את נתוני הנתבעים בעניין רווחי העסק, אך לא את כל הטענות המשפטיות שלהם. בהינתן כך המצב הוא כדלקמן, ע"פ מכתבו של הנתבע מתאריך 09.09.21:

הכנסות העסק היו - 88,963 ₪

הוצאות העסק היו - 74,912 ₪

סה"כ רווחים - 14,051 ₪

חצי מהרווחים המגיעים לתובעת – 7,025 ₪.

למעשה, לדעת דין א' ודין ג' התובעת לא קופחה במה שלא קבלה תשלום עבור חצי מהרווחים. לפי דין ב' היא היתה צריכה לקבל סכום מוערך של 7,025 ₪.

ח. פיצוי בגין הפחתות השכר של שני הצדדים

בין הצדדים מוסכם כי לא ניתן לתובעת שכר מלא כפי שהובטח לה ב"קובץ האקסל" שצורף כנספח להסכם (השכר שהובטח שם הינו עלות שכר, אבל גם זה לא שולם). על רקע זה הצדדים נחלקו. התובעת טענה שיש לשקלל את השלמות המשכורות בתוך הערכות השווי ובתוך הסכומים שיש לשלם לה. לעומתה הנתבע טען כי גם הוא לא קיבל את מלוא השכר, וכי הדבר סוכס ב"הסכם השותפות" שיהיו הפחתות שכר.

למחלוקת זו שני חלקים. הראשון, השפעת הפחתות השכר על שווי העסק – נושא זה כבר נדון לעיל, והטענה נדחתה. השני, תביעת התובעת לקבל החזר על הפחתות השכר, בו נדון כעת.

1. טענות התובעת

התובעת טענה שמגיע לה החזר בגין הפחתות שכר עבור כמעט כל תקופת השותפות. לטענתה מוכח (מנספח ה' לסיכומים) שהיא התחייבה לשעות גלובליות, וכך מסתבר מכיוון שעבודתה של מנהלת שאחראית על הרבה תחומים אינה יכולה להסתכם בשעות מסוימות. לפיכך, אין לקבל את טענת הנתבע שהיא לא דיווחה על שעות עבודתה ולא עבדה מספיק שעות.

בפועל, במשך כמעט כל תקופת השותפות התובעת קיבלה שכר בשווי 6,000 ₪ עלות מעביד בלבד. כמו כן הנתבעת טענה כי כשהתחילה לעבוד בעסק, היא ויתרה על שלוש עבודות שיחד הם הניבו לה שכר של כ 12,000 ₪ וכי לא היתה מוותרת על שכר כזה, אם היתה יודעת ששכרה יופחת. התובעת טענה שאמנם הסכימה במשך תקופה מסוימת להפחתה בשכרה, אולם, הסכמתה ניתנה בגלל שני מצגי שקר של הנתבע:

1. הטענה של הנתבע שהעסק היתה הפסדית ולכן לא ניתן לשלם את כל המשכורת שהובטחה.
  2. טענת הנתבע שגם הוא לא מקבל שכר בכלל.
- אולם, למפרע התברר לתובעת ממסמכים שהנתבעים שלחו אליה (ושהצדדים נחלקו אם נשלחו בטעות, או הושגו ללא רשות), שבניגוד לדברי הנתבע היו רווחים, וכן שהנתבע קיבל את מלוא שכרו.
- עבור עניין זה ביקשה התובעת לקבל תשלום בסך 162,158 ₪ (ע"פ פירוט בטבלה בעמ' 15 לסיכומי התובעת).

2. טענות הנתבעים

הנתבע טען שהתובעת לא עבדה מספיק שעות ולכן השכר שקיבלה היה הולם. בנוסף לכך, בהסכם נכתב:

5. העבודה תפתח בצורה מדורגת על מנת לבנות בצורה נכונה את מעגל הלקוחות.
6. עד לעבודה במשרה מלאה בעסק המשכורות יינתנו על בסיס יחסי, בהתאם לזמן המושקע בפועל, שיגזרו מהמשרה המלאה.

הנתבע ניסה כמה וכמה פעמים לשכנע את התובעת לדווח על שעות עבודתה והיא בדרך כלל לא עשתה את זה. לכן הנתבעים נאלצו לקבוע את שכרה על פי ממוצע השעות, וגם זה שלא על פי שורת הדין, כדי למנוע מריבות.

גם כאשר העסק התפתח, התובעת עבדה מעט מאוד בהדרכה, אף שזה היה מעיקר תפקידיה. זאת, בניגוד לכתוב בהסכם, וכפי שהעיר רו"ח ר', הן בעדותו בבית דין, והן בהמלצותיו בייעוץ העסקי. לכן אף פעם לא הגיע לה יותר ממה שקיבלה ואף הגיע לה פחות. הנתבע תמיד דאג לשאול אותה אם היא מסכימה למשכורת שניתן לה, והיא הסכימה. כמו כן, לא היה מקום לתת לה יותר כאשר לא היו רווחים והנתבע גם הוא קיבל רק 75% מהמשכורת המיועדת לו, ובמשך השנים הראשונות אפילו את זה לא גבה.

בנוסף, טען הנתבע כי הוא זכאי להחזר עבור הפחתת שכרו לאורך השנים בסך 63 א' ₪, ולכן העסק לא הגיע לנקודת האיזון.

עמוד 19 מתוך 30

3. הטענה שהתובעת לא עבדה כראוי

במהלך ניהול התיק העלו הנתבעים טענה שהתובעת לא עבדה כראוי, לא עבדה מספיק שעות, לא גבתה תשלומים מלקוחות ועוד.

אלא שלאורך הדרך היו לנתבעים טענות שונות וסותרות בעניין זה. העמדה הראשונה של הנתבעים שהיה רצון לתת את הסכום המלא לתובעת אבל במצב של חוסר רווחיות, שני השותפים קבלו על עצמם הפחתה של 25% מהשכר המובטח, כפי שטען הנתבע בדיון הראשון (פרו' דיון 1, עמ' 11):

גם אני קיבלתי 75% מה-3500. כשם שהיא קיבלה מה-8000 6000. שזה 75%.

אחרי דו"ח המומחה ותשובותיו לטענות הצדדים ושאלות בית הדין, בית הדין הבין ששווי העסק מושפע מאוד מההפרש בין השכר הראוי למנהלת העסק לעומת הסכום שגבתה בפועל התובעת. לכן שאלנו את הצדדים לגבי השכר הראוי לעובדת בהיקפים של התובעת. בתשובה (מתאריך 20.06.07) לפניית בית הדין, הנתבעים הציגו בפירוט רב טענה שהתובעת לא קבלה את המשכורת המלאה בגלל שהתובעת לא עשתה את המוטל עליה, עד כדי כך שנוצרה טענה שחריגה זו גרמה לחברה נזק בסך 286,166 ₪. לאחר מכן, חזרו על טענה זו בדיון החמישי (בחודש 20.10) ובסיכומים.

הנתבע סיפר ששני הצדדים הסכימו על הסכום שהיא תקבל (פרו' דיון 5 עמ' 9). הנתבע אמר (פרו' דיון 1, עמ' 9) שאם הבעל לא היה מעכיר את היחסים ביניהם, התובעת היתה עדיין עובדת בעסק. שתי אמירות אלה אינן עולות בקנה אחד עם הטענה שמדובר בעובדת בלתי ראויה שאינה עומדת במשימות המוטלות עליה. גם ההשוואה שעשה הנתבע עצמו (כאמור לעיל) בין הפחתת שכרו והפחתת שכרה של התובעת בשיעור 25% מלמדים שהנתבע חשב שהתובעת עבדה טוב כמוהו, והפחתת השכר נעשתה בשל אילוצים.

לכך יש להוסיף את עדותו של היועץ העסקי מטעם הנתבעים, רו"ח ר'. הלה התייחס לבקשת התובעת בשנת 2017 להעלאה בשכר עד לסך של 15,000 ₪ בחודש. בעניין זה הוא אמר שמחזור העסק לא הצדיק הוצאה כזאת. באופן ברור הוא לא טען שהתובעת לא עבדה כראוי ולא טען שהיא לא היתה זכאית לשכר שכן קיבלה. לכך יש להוסיף שיתכן מאד שהתובעת השקיעה הרבה באירועים מיוחדים או בניהול במצבים מסוימים, ולכן הנתבעים מחלו לה על כך שעבדה פחות שעות (לטענתם) באופן שוטף.

לפיכך, אנו דוחים את הטענה שהתובעת לא עבדה כראוי.

4. דעת הרוב: התובעת זכאית לפיצוי מסוים על הפחתה בשכרה.

לדעת דיון א' כעת עלינו לדון בשאלה האם הסכמת שני הצדדים להפחתת שכרם מהווה מחילה בלתי חוזרת, או שמא כעת שני הצדדים יכולים לדרוש תשלום בגין הפחתה. בפתח הדברים נציין

עמוד 20 מתוך 30

שכל אחד מהצדדים טען שההפחתה בשכרו של חברו היתה בלתי חוזרת, בשונה מההפחתה בשכרו שלו.

נפתח בכך שהנתבעים טענו (בתגובה מיום 05.09.21) שבחישוב הרווחיות של העסק יש לקחת בחשבון חוב בסך 63 א' שם בקירוב לנתבע עבור החודשים בהם כלל לא קיבל שכר עבור עבודתו בעסק. כלומר, הנתבע עצמו חשב שהוויתור שלו על שכרו במשך כמה חודשים היה בגדר דחייה של מועד הפירעון ולא מחיקה של החוב. אמנם, הנתבע לא טען כך לגבי הפחתת שכרו בשיעור 25% לאורך כל תקופת השותפות, אבל על פניו לא צריך להיות הבדל עקרוני בין שתי ההפחתות, בוודאי כאשר לוקחים בחשבון ששכרו של הנתבע מהעסק היה חלק קטן מהכנסותיו, ואילו שכרה של התובעת היה מקור פרנסתה היחיד. על פי זה, יש לומר על פי גישת הנתבע שהפחתת השכר של שני הצדדים היתה בגדר דחיית מועד התשלום בלבד.

נעבור כעת לטענות התובעת. בדיון הראשון (פרו' דיון 1, עמ' 4) התובעת אמרה שהיא הסכימה להפחתה קטנה בשכרה המובטח בסך 8,000 ש"ח "כי בניתי על הרווחים". דברים אלה מלמדים על מחילה בלתי חוזרת, גם אם זמנית.

התובעת טענה עוד שהסכימה להפחתה בגלל שהנתבע טען שאין רווחים ולבסוף התברר לה שהיו רווחים. כאמור, קבענו לעיל שאכן לא הוכח בפנינו שהיו רווחים ולכן טענה זו נדחת.

התובעת טענה גם שהנתבע אמר לה שהוא בכלל לא מקבל שכר, אולם, בפועל התברר שאחרי שנתיים הוא החל לקבל שכר (מופחת). טענה זו לא הוכחה.

אולם, לקראת החגים של שנת תשע"ח הודה הנתבע שהתובעת דרשה את שכרה המלא ואף הגדלה של השכר, ולכן בוודאי מאותה תקופה היא לא מחלה על שכרה.

לגבי שיעור השכר שהובטח לתובעת נחלקו הצדדים, התובעת טענה כי הובטח לה שכר בסך 8000 ש"ח ברוטו, ואילו הנתבעים טענו כי הובטח לה שכר בסך 8000 ש"ח עלות מעביד. על פניו נראה שיש עדיפות לטענת הנתבעים מכך שבסעיף 4 להסכם נכתב במפורש:

בעניין המשכורות הסכומים המדוברים הנם עלות מעביד.

כך עולה גם מהנספח להסכם (טבלת האקסל) שעסקו בהוצאות החזויות של העסק. ולכן מסתבר שכאשר נכתב 8000 ש"ח הכוונה היתה לעלות מעביד.

לא ברור כיצד לקבוע את שיעור התשלום המגיע לתובעת בגין הפחתות השכר. לכך יש להוסיף מספר סוגיות שנידונו לעיל וידונו לקמן המשפיעות על סוגיה זו. הנתבעים טענו שהתובעת לקחה לעצמה כסף בדרכים שונות. כאמור לעיל, הם טענו שהתובעת קיבלה תשלום עבור הדרכות בדרך של חליפין ("ברטר"). התובעת הודתה שהיו מספר לא-מבוטל של מקרים כאלה, אלא שהיא הודיעה מראש לנתבע שאישר זאת. לגבי שיעור הפיצוי על שווים של עסקאות החליפין, אמרה התובעת שצריך לערוך חישוב ולסדר זאת מול הנתבעים (דיון 8, פרוטוקול עמ' 5). התובעת גם

עמוד 21 מתוך 30

כלומר, מלכתחילה היה ברור לשני הצדדים שיש סבירות שהם יידרשו להפחית את שכרם עד שהעסק תהיה רווחית, וכך היה. אין מקום להבחין בין הוויתור המלא של הנתבע על שכרו בשנתיים הראשונות להפחתה בסך 25% משכרה של התובעת. המצב האישי של שני הצדדים היה שונה. הנתבע הרוויח מהעסק במקום ב', ואילו התובעת התפרנסה אך ורק מהעסק במקום א'. בהינתן כך, יש היגיון בכך שכל אחד תרם באופן שונה לעסק בימים הקשים. גם אחרי שהתובעת ביקשה תוספת שכר, והצדדים נפגשו ודנו בכך, נאמר לה בפגישה שהיא לא תקבל את תוספת השכר שהיא רצתה, אלא תוספת נמוכה יותר, והיא המשיכה לעבוד בעסק למרות שידעה זאת.

לכך יש להוסיף כי התובעת טענה שוויתרה בטעות על שכרה בגלל מצגי שווא של הנתבע שהוא בכלל לא קיבל שכר ובגלל שהבטיח לה חצי מהרווחים שמעולם לא הגיעו. אנו דוחים טענות אלה, שהרי הנתבע באמת לא קיבל שכר בשנים הראשונות ולא הוכח שהנתבע אמר לתובעת שהוא בכלל לא מקבל שכר כל השנים. בנוסף, התובעת מקבלת בפסק דין זה חצי משווי העסק שנוצר בזכות עבודה קשה של התובעת תמורת שכר זעום, שאפשרו לעסק להתפתח ולהגיע לרווחיות יפה, ובכך היא מקבלת בדיעבד תשלום שכר נוסף עבור כל חודש עבודה שעבדה.

לאור כל זאת, לדעת המיעוט, אין מקום להחזרים לשני הצדדים עבור הפחתות השכר.

ט. אירוע פורים תשע"ח (2018)

בפורים תשע"ח התקיים אירוע מיוחד ועיריית ע' שילמה עבורו 10,000 ₪ ששולמו לנתבעים סמוך למועד העברת העסק לתובעת על פי החלטת בית הדין שהוזכרה לעיל.

1. טענות התובעת

התובעת טענה כי העברת התשלום לנתבעים היתה בטעות והתשלום היה אמור להגיע אליה במלואו. זאת כיוון שהנתבע לא הסכים לסייע בהכנתו של האירוע. אחרי שריפת הרכב של משפחת התובעת על רקע לאומני, הנתבע אף אמר שמבחינתו עדיף שיבטלו את האירוע. בקשת התשלום הוצאה על ידי התובעת לעיריית ע', והיא שילמה עליה מיסים ומע"מ, ורק בטעות התשלום הגיע לנתבעים, והם לא הסכימו להחזירו.

2. טענות הנתבעים

הנתבע ניסה לעזור בעניין אך ללא הועיל. על כל פנים, מכיוון שכל ההכנסות עד לתאריך 01.05.2018 מגיעות לנתבעים (והתובעת אף קיבלה משכורת מהנתבעים בעד כל התקופה הזאת), הרי שדינו של אירוע פורים, שקדם לתאריך הנ"ל, ככל הכנסה אחרת השייכת לחברה שבבעלות הנתבעים.

3. דיון

כבר קבענו שכל זמן קיום השותפות, עד להעברת העסק לרשות התובעת, יש לחלק את הרווחים בשווה בין הצדדים. אירוע פורים תשע"ח אינו שונה מהכנסות אחרות בתקופה זו, ולכן טענת התובעת – נדחית. לגבי תשלום המע"מ על החשבונית: הנתבעים טענו שהם עצמם שילמו מע"מ על חשבונית בגין האירוע ושלחו תיעוד. לכן, אם התובעת הוציאה חשבונית ושילמה עליה מס, בטעות או בכוונה, למרות שהתשלום לא מגיע לה, הרי זה הפסד שלה, ואין לנתבעים חובה לפצות את התובעת על כך.

י. מחצית ההכנסה מאירועים מיוחדים

1. טענות התובעת

התובעת טענה כי לאור טענת הנתבע שהעסק לא רווחית, הוסכם בין הצדדים שהתובעת תקבל לפחות חצי מההכנסות של אירועים מיוחדים, כגון אירועי פורים וקייטנות. סך ההכנסות הוא 189,000 ₪ בתוספת מע"מ.

2. טענות הנתבעים

הנתבעים הכחישו כל הסכמה לחלוקת רווחים מאירועים מיוחדים.

3. דיון

לא מצאנו שום רמז בכל החומרים הרבים שהגישו הצדדים או כל ראיה נסיבתית, שהיא סיכום כזה. התובעת אף לא פירטה את המועד בו התקבלה הסכמה זו ואף לא את הנסיבות לכך. מעבר לכך, אין סימנים שהיה לתובעת רישום מדוקדק של הכספים עבור אותם אירועים מיוחדים או שתבעה אותם בשעת מעשה. יתירה מזו, גם אם היה מוכח שהיה סיכום כזה בעל פה והוא הופר, הסימנים מעידים שהתובעת מחלה על כך.

לכך יש להוסיף כי מהסכם השותפות משמע הפוך. התפקידים של התובעת על פי ההסכם כללו "ארגון קייטנות ייעודיות וכו'". מזה יש ללמוד שהיו צפויות פעילויות מיוחדות מעבר לשגרה היומיומית, והכנסותיהן נכסנו לקופת השותפות. כלומר, ברירת המחל היא שהיה סיכום מפורש שגם רווחי אירועים חריגים ייכנסו לקופת השותפות, ולכן נטל הראיה מוטל על התובעת כדי להוכיח שבהמשך סוכם אחרת.

כמו כן, לעיל דחינו את טענות הנתבעים כנגד התובעת על כך שהיא לא עמדה בדרישות העבודה. במסגרת זו כתבנו כי לקחנו בחשבון שיתכן שהנתבעים החשיבו את הזמן המרובה שהושקע באירועים מיוחדים מסוימים כתמורה להקלה על העבודה היומיומית. אם זה באמת המצב, אז יש

עמוד 24 מתוך 30

הגיון רב לא להסכים לדרישה שהתובעת תקבל תשלום נפרד עבור אירועים מיוחדים טרם ההגעה לנקודת האיזון.

יא. החזרי מע"מ

1. טענות התובעת

התובעת טענה שהיא (וכנראה גם הבעל) הוציאו הוצאות מכיסם בסכום מוערך של 25,500 ₪, ונתנו את החשבוניות לנתבעים כדי שהחברה תוכל לקבל החזרי מע"מ. החזרי המע"מ (בשיעור 17%) הגיעו לסך 4,335 ₪ שהנתבעים לקחו לעצמם במקום לתת זאת לתובעת. החזר חשבוניות אלה הקטין את הרווח בספרים בסך 25,500 ₪ ולכן התובעת הפסידה חצי מכך, קרי 12,750 ₪. לכן מגיע לתובעת 17,085 ₪.

2. טענות הנתבעים

הנתבעים לא התייחסו במפורש לתביעה זו, למעט אמירות כלליות בסוף התגובה לסיכומים מטעם הנתבעים, שאין לקבל טענות חדשות בשלב הסיכומים.

3. דיון

איננו מקבלים את טענות התובעת מהטעמים הבאים:

- א. הנימוק העיקרי הוא שהתובעת לא הוכיחה את טענותיה באופן הנדרש.
- ב. גם אם התיאור העובדתי של התובעת נכון, יתכן מאד שהיא מחלה לנתבעים על כך, ולראיה, שלא הוצגה הוכחה לכך שהתשלום נתבע במהלך השותפות.
- ג. הטענה הועלתה רק בסיכומים ולכן לא זכתה לתגובת הצד השני ואף לא נחקרה על ידי בית הדין.
- ד. השיהוי בהעלאת הטענות מעלה עוד יותר את נטל הראיה המוטל על התובעת, והיא לא עמדה בו.

לפיכך, תביעה זו נדחית.

יב. תשלום לבעלה של התובעת ותשלום עבור ציוד שהתובעת השאילה לעסק

1. טענות התובעת

התובעת ביקשה פיצוי עבור כמה עניינים:

עמוד 25 מתוך 30

- א. תשלום 12,000 ₪ (500 ₪ לחודש במשך כשנתיים) בגין שימוש בנגרר השייך לתובעת ולבעלה, עבור העסק במקום ב'.
- ב. שווי השימוש בציוד של התובעת בעסק הוא 135,400 ₪, על כך הנתבעים צריכים לשלם חצי מהסכום, קרי סך 67,700 ₪.
- ג. תשלום עבור עבודתו של בעלה של התובעת – לא ננקב סכום.

2. טענות הנתבעים

הנתבעים לא התייחסו במפורש גם לתביעה זו, למעט אמירות כלליות בסוף התגובה לסיכומים מטעם הנתבעים, שאין לקבל טענות חדשות בשלב הסיכומים.

לגבי התביעה של השימוש בציוד העסק הנתבע טען (עיין פרוטוקול דיון 1 עמ' 12) כי אחזקת הציוד כמה חודשים ואחזקת הציוד יקרה כמעט כמו מחיר הציוד, ואולי אף יותר.

3. דיון

נפתח בכך שאכן גם טענות אלו והתביעות הכספיות העולות מהן, הועלו רק בסיכומים ולכן נטל הראיה המוטל על התובעת גדול במיוחד והיא לא עמדה בו. בנוסף, נתייחס גם לגופן של הטענות.

תשלום על שירות שלא סוכם שיינתן בתמורה – המשותף לשלושת התביעות הנידונות בסעיף זה הוא שמדובר בשירות שניתן לנתבעים ללא סיכום מראש על תשלום. בעניין זה לכאורה פסק הרמ"א (ח"מ סי' רסד סע' ד):

וכן כל אדם שעושה עם חברו פעולה או טובה, לא יוכל לומר: בחנם עשית עמדי הואיל ולא צויתיד, אלא צריך ליתן לו שכרו.

אלא שיש מקרים בהם כלל זה אינו חל. בשו"ת חתם סופר (חלק ה' סי' קיט) קבע שעצם השיהוי בתביעת כסף עבור עבודה שבוצעה ללא סיכום על תשלום אינו מהווה בהכרח ראיה לכך שהיתה מחילה על התשלום. אולם, לצד זה הוא כתב שהכלל שנקט הרמ"א אינו גורף אלא מושפע מנסיבות שונות, כך שלעיתים ייקבע שהפעולה בוצעה ללא ציפייה לתשלום, והתביעה התעוררה כאשר נעכרו היחסים בין הצדדים, ובעקבות כך מבצע הפעולה שינה את דעתו ודרש תשלום. במצב כזה, מבצע הפעולה לא יהיה זכאי לכל תשלום.

במקרה זה כאשר פירטה התובעת בסיכומים את נימוקיה לתביעת התשלום עבור הנגרר והציוד (סיכומים עמ' 18) היא כתבה שהוויתור על התשלום נעשה על בסיס –

מצגי השוא של [הנתבע] ועל הנחת תום-לב, הנחות שהתגלו כמופרכות. לאחר שהתברר [הנתבע] הפר את ההסכם הפרה בוטה ואף מעל בשותפות כמפורט, זכותה המלאה של [הנתובעת] לתבוע ולו את דמי השימוש בציוד שהובא על ידה לעסק.

עמוד 26 מתוך 30

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 02-5379626 Fax www.eretzhemdah.org 580120780 'ע"ר מס' beitdin@eretzhemdah.org

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

זאת אומרת, התובעת מודה שמחלה על התשלומים שהיא תובעת כעת, אולם, לטענתה מדובר מחילה בטעות.

טענה זו עלתה ונדונה בעניין הפחתת השכר של התובעת (לעיל סעיף ח). כאמור, לדעת הרוב שם מחילת הכספים של תובעת תקפה ולא הוכח עילות מספיקות לטענת טעות, ואם כן, גם כאן יש לדחות את טענת התובעת, והמחילה שלה בתוקפה עומדת.

גם לדעת המיעוט שם, על פיה התובעת זכאית לתשלום בסך 10,000 ₪, במידה רבה על סמך טענת מחילה בטעות, אין בכך כדי לקבל את טענת התובעת בעניין זה. לגבי הפחתת שכרה של התובעת, היה מדובר על זכות ברורה בהסכם לשכר, ולכן, ראינו מקום לחיוב חלקי לגבי הפחתת השכר. לעומת זאת, כאן מדובר על תשלום שלא סוכם ולא נתבע עד לסיכומים, ולכן הראיות הנדרשות כדי לחייב בו את הנתבעים גבוה יותר.

בעניין זה נשוב ונזכיר את פס"ד ארץ חמדה גזית 73120 שהוזכר לעיל בו נקבע שלאחר התנהלות של שותפים ללא התחשבנות לא ניתן לדרוש תשלום, כיוון שההנחה היא שהיתה מחילה על מה שנעשה.

מעבר לאמור, נתייחס באופן ספציפי לטענות התובעת.

שכרו של בעלה של התובעת – משמיעת וקריאת טענות הצדדים (עיין בפרוטוקול דיון 1 עמ' 3 ודיון 8 עמ' 12), ברור לנו שהבעל תרם תרומה לא מבוטלת לעסק (אף שלטענת הנתבעים הוא שגרם לפגיעה ביחסי האמון והפרגון בין התובעת לבין הנתבעים). למרות האמור, על פניו, יש מקום לדחות (חלק) מהתביעה הזאת על הסף, במידה ומדובר על העבודה או על הציוד של הבעל. הבעל אינו חלק מהבוררות בתיק זה, אלא בעלה של התובעת ובא כוחה.

תשלום לגבי השימוש בציוד – אין חולק שלתובעת היה ציוד שהיה רכושה הפרטי. הוסבר שבאופן כללי ההשקעות היו על ידי הנתבעים והתובעת קיבלה החזר על תשלומים שעשתה מכיסה עבור העסק (דיון 1, פרוטוקול עמ' 6). למרות זאת, במקרה הזה הצדדים סיכמו שהציוד יהיה של משפחת התובעת כדי שהנתבעים לא יעברו איסור כאשר משפחת התובעת ישתמשו בו בשבת.

באופן עקרוני, שותף שמשקיע מעבר למה שהתחייב על פי הסכם השותפות יכול לדרוש תשלום על כך (שולחן ערוך חו"מ סי' קעח סעי' ג). אולם במקרה הזה לא נראה שיש לחייב את הנתבעים לשלם עבור השימוש בסוסים בגלל שהנתבעים שילמו לתובעת עבור הטיפול בציוד. לא הוכח שהרווח מהשימוש בציוד תמיד היה גדול יותר מעלויות הטיפול בהם, שהרי היה עוד ציוד, ולא תמיד כל הציוד היה בשימוש בו זמנית. לכן כאשר החליטו הצדדים על צירוף הציוד של התובעת לעסק ולא קבעו שהנתבעים ישלמו לתובעת על השימוש בו, יתכן שסברו וקבלו הצדדים שהסדר זה משרת את שני הצדדים באופן מאוזן והוגן.

לכן, כל הטענות בסעיף זה – נדחות.

יג. תביעות שעלו לאחר הסיכומים

לקראת סוף כתיבת פסק הדין, בתגובה לשאלה טכנית של בית הדין, התובעת העלתה שתי תביעות, אחת שאינה מופיעה בסיכומים, ואחת שמופיעה תוך כדי סיפור דברים, אבל לא כתביעה עצמאית ולא כטענת חילופין. בתגובה, הנתבעים אמרו שאם התובעת יכולה לעשות כן, גם הם תובעים בגין נושא שעלה בשלב מוקדם הרבה יותר אבל אינו מוזכר בסיכומים.

לפני שנתייחס בקצרה לכל אחד מהם בנפרד, נאמר שבתיק מסובך המשתרע על פני שנים עם הרבה דיונים ומאות מכתבים ומסמכים, נכון שלא לאפשר טענות שאינן מופיעות בסיכומים. במיוחד אחרי שבקשנו מהצדדים להזכיר ולו בקצרה כל מחלוקת שהם רוצים שבית דין יכריע. למרות זאת, נתייחס לטענות שעלו, כדי לנסות ולסיים את המחלוקת ארוכת השנים שבין הצדדים.

בפתח הדברים נציין שבסעיף ט' כבר עסקנו בעניין החזר המע"מ על אירוע פורים תשע"ח שעלה אחרי הסיכומים. להלן, שני נושאים נוספים שעלו.

1. הפקדה שגויה שביצעה התובעת בגלל טעות של הנתבעים

התובעת טענה שהיא הפקידה 2,500 ₪ לחשבון שגוי בגלל שהנתבעים מסרו לה מספר סניף לא נכון בקיץ 2018.

נושא זה עלה בקיץ 2018 אבל לא עלה בסיכומים, ולכן אין לקבלו. מעבר לצורך נציין שהתובעת תיעדה את טעות הנתבעים אבל לא הוכיחה שהכסף עבר פעמיים, וכן לא תועד ניסיון להשיבו ממי שקיבל אותו. כיוון שהמשלם בטעות יכול לנקוט בצעדים כדי להשיב את הכסף וככל הנראה יש מקרים רבים שבהם הוא יצליח לעשות כן, יש לדחות את התביעה. בנוסף, הרושם מהתכתבויות מזמן האירוע הוא שבעלה של התובעת אכן הצליח לטפל בתיקון הטעות בלי שנגרם נזק. בהינתן כל האמור, גם אילו היינו מקבלים את הזכות לטעון בעניין, לא היה בסיס מספיק לחיוב.

2. תשלום עבור שימוש בחשמל על חשבון הנתבעים

הנתבעים ביקשו החזר עבור שימוש בחשמל על חשבון הנתבעים, שביצעה התובעת אחרי שקיבלה לרשותה את העסק. טענה זו עלתה בשנת 2018 והצדדים התווכחו מי אשם, אבל לא עלתה בסיכומים. הנתבעים אף הביאו טענה זו בתוך תגובה לתביעות החדשות של התובעת, וזה לשון קטע מהפנייה: "מאחר והתובעת בחרה להעלות שוב טענות מן העבר, הנתבעים יזכירו לבית הדין כי על אף שהתובעת קיבלה לידיה את העסק בחודש מאי 2018, היא סרבה להעביר על שמה את חשבונות החשמל ואלה שולמו על ידי משפחת הנתבעים". זאת אומרת, הנתבעים מבינים שאין זה הזמן להביא טענות נוספות, מכיוון ששתי הטענות של התובעת נדחו, גם טענה זו נדחת בגלל השיהוי בהגשתה.

לסיכום, בית דין לא מקבל אף אחת משלוש הטענות המאוזרות.

יד. הוצאת משפט

כלל נקוט בבית דין זה שכאשר צדדים נוהגים באופן סביר אין חיוב בהוצאות משפט. במקרה זה שני הצדדים הטיחו זה בזה האשמות קשות מאד על רמייה בכוונת מכוון, שמפאת כבודם של שני הצדדים לא נחזור עליהן שוב. אולם, למרות שאפשרנו לשני הצדדים להוכיח את טענותיהם בישיבות רבות וארוכות לא השתכנענו. נמצא ששני הצדדים התנהלו באופן סביר במהלך שנות השותפות, ושני הצדדים התנהלו באופן מצער במהלך הדין. על דבר אחד יש להעיר. התובעת ביקשה סכומים גבוהים ביחס לנסיבות, ולכן אין לחלק הסכום הכולל של האגרה באופן שווה בין הצדדים, אלא כל צד יישא בהוצאותיו עבור האגרה, בהתאם לסכום שתבע.

טו. סיכום

כיוון ששלושת דייני בית הדין נחלקו בכמה מן הסוגיות שנדונו בפסק דין זה, נסכם את עמדת כל אחד מהדיינים, ונכריע על פי העמדה האמצעית (ע"פ שער משפט ל, ד, הלכה פסוקה, יח, עמ' קכב, ושם הערה 30).

1. עמדת דיין א'

דיין א' חייב את התובעת בסך 135,000 ₪ עבור חלק הנתבעים בעסק. מאידך, הוא החליט להוריד מסכום זה 10,000 ₪, על פי פשרה בגין הפחתות השכר של התובעת. נמצא שעל התובעת לשלם לנתבעים 125,000 ₪ בתוספת מע"מ כדין.

2. עמדת דיין ב'

דיין ב' חייב את התובעת בסך 171,500 ₪ עבור חלק הנתבעים בעסק. מאידך, הוא החליט להוריד, על פי פשרה, מסכום זה 7,025 ₪ בגין חלק התובעת ברווחי העסק וכן 10,000 ₪ בגין משכורת ששולמה בחסר. נמצא שעל התובעת לשלם לנתבעים 154,475 ₪ בתוספת מע"מ כדין.

3. עמדת דיין ג'

דיין ג' חייב את התובעת בסך 171,500 ₪ בתוספת מע"מ על חלק הנתבעים בעסק. לפיכך, נפסק על פי דעתו של דיין ב', שהתובעת חייבת לנתבעים סך 154,475 ₪ בתוספת מע"מ.

התובעת כבר שילמה לנתבעים 50,000 ₪ בתוספת מע"מ כמקדמה, ולכן יתרת החוב היא 104,475 ₪ בתוספת מע"מ.

טז. החלטות

1. התובעת, חייבת לשלם לנתבעים סך 104,475 ₪ בתוספת מע"מ.
2. הנתבעים רשאים לבקש שהתשלום יועבר לחברה.
3. התשלום יועבר בתוך 35 יום מהתאריך הנקוב על פסק הדין, ותוך עשרה ימים לאחר התשלום יעבירו הנתבעים קבלה לתובעת.
4. ניתן להגיש בקשת רשות ערעור על פסק דין בתוך 30 יום מהתאריך הנקוב עליו.

פסק הדין ניתן ביום ז' בתמוז תשפ"ב, 7 ביולי 2022

בזאת באנו על החתום

הרב שי ויסבורט

הרב דניאל מן, אב"ד

הרב עקיבא כהנא

עמוד 30 מתוך 30

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
טל' 02-5371485 Tel 02-5379626 פקס 580120780 Fax
beitdin@eretzhemdah.org www.eretzhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois